

Szerkesztői iroda

és
kiadóhivatal:
Ifj. Cirner Józsefnél
Magyar-utca 2. sz. a.,
hova úgy a lap szelle-
mi részét illető köz-
lemények, mint az
előfizetések és hirde-
tések bérmentesen
küldendők.

Kéziratok nem adat-
nak vissza.

Megjelenik
minden vasárnap.

KÖZÉRTDEK

VEGYES TARTALMU HETILAP.

Előzetési feltételek:
helyben házhoz hord-
va vagy vidékre pos-
tán küldve
egész évre 4 frt,
félre . . . 2 frt,
negyedévre 1 frt.

Hirdetések díja:
□ centiméterenként
3 kr. Kereskedők és
gyárosok külön ár-
kedvezményben rés-
zesülnek. Bélyegdíj
30 kr.

Nyitólár sora 20 kr.

Vármegyei közgyűlés.

A boros, sáros idő, mely kétségbe ejti a szüretelő gazdákat és melankholikussá azokat, kik vidám vendég zimen kivánták volna kivenni bőséges részüket a szüreti multságokból, éppen alkalmas volt arra, hogy egy 68 pontból álló tárgysorozatot több-kevesebb élénkséggel leöröljenek f. október hó 29-én vármegyénk beszállingózó karai és rendei. A bus időhöz alkalmazkodva, elég busan kezdődik a gyűlés, megemlékezve László főherceg elhunytáról, kiről úgy Zeyk Dániel főispán a közgyűlést megnyitó beszédében, mint Török Bertalan főjegyző a tárgysorozat élén kegyeletes szavakkal emlékeztek meg.

A mult után a jövőről kellett intézkedni: az 1896. évi költségvetésről. Rövid budget-előterjesztés után kimondotta a közgyűlés, hogy a központi tisztviselői személyzetet egy aljegyzővel szaporítja meg. Azután a rovatok megszavazása következett, az eddigi egyhangúság helyett azon változással, hogy néhány román bizottsági tag nem-mel szavazott. A legtöbb adót fizető törvényhatósági bizottsági tagok 1896. évi névjegyzékének megállapítás után a kilépő választott bizottsági tagok helyeinek választás utján való betöltésére november hó 14-ike tüzetett ki a vármegye összes választó kerületeiben. Mihályi Viktor gör. kath. érsek tudatván érseki székeinek elfoglalását, viszonzásul üdvözlő irat küldését határozta a közgyűlés. Az üresedésbe jött verespataki és balázsfalvi szolgabírói állomások betöltése céljából Szalánczy Lőrincz, Medgyes Balint, gr. Bethlen Sándor, Moldován János kanonok, dr. Mohay

Sándor és br. Kemény Géza tagokból álló kandidáló bizottság küldetett ki, mely Bocz Elek és Inceze Antal pályázókat ki is jelölte s a közgyűlés felkiáltással meg is választotta, elnöklő főispán pedig Bocz Eleket Balázsfalvára, Inceze Antalt Verespatakra osztotta be.

A hosszú tárgysorozatot a főjegyző, Gáspár János és dr. Varró László jegyzők Horváth Miklós számvevő segítségével gyorsan örölték s nem is annyira felszólalás, mint inkább felvilágosítás-kérés csak a gyulaféhérvári köztemetői szabályzatnál történt — egészen addig, amíg Csanád vármegye felirata következett. Csanád ugyanis látván, hogy a népoktatási törvényt egyes felekezetek mily rosszul vagy éppen nem teljesítik, sőt némelyek eltérve szép feladatuktól, még nemzetiségi üzelmek céljaira is felhasználják, a népoktatás államosítását kéri; miután pedig ez csak hosszú idő múlva következhetik be, a népoktatási törvény szigorú végrehajtását s a fegyelmi ügyeknek az egyházfelekezetek kezéből való kivételét szorgalmazza. Az állandó választmány, melynek pedig — sajnos — bőséges tudomása van oly esetekről, melyek Csanád vármegye felfogását igazolják, felirat helyett a legszelidebb „jegyzőkönyvileg való pártolást“ javasolta. Ez ellen először Moldován János balázsfalvi kanonok szólalt fel, napirendre térést javasolván; sorban pártolták Bunea, Papp Gábor, dr. Hosszu, Iván Miklós, természetesen román nyelven, mit a közgyűlésnek nagyobb része jól nem értett ugyan, de azért elég türelemmel hallgatott. Domokos József, dr. Varró László, dr. Mohay Sándor s végül a főjegyző védtek a javaslatot, mit a többség el is fogadott. A

hosszu vita után az alsófehérmegyei történelmi társulat adomány iránti kérése jött a maros-szentimrei és miriszlói csatatereken létesítendő emlékekre, mire a gyűlés színén mindjárt több aláírás is történt. Tövisnek egy községházvásár, M.-Ujvárnak egy főszolgabírói lakás és iroda építése engedélyeztetett. A megyei orvos- és gyógyszerészegyletnek azon szép emlékirata alapján, melyben M.-Ujvárt egy nagyobb szabású fürdőtelep létesítését ajánlja, a kormányhoz felterjesztés tételik.

A gyűlésnek délután 2 óra felé lett vége.

A gazd. egyesület újra alakulása.

Örömmel jelezhetjük, hogy megyénk a haladás terén újra egy hatalmas lépéssel haladt előre. Kiválóan érdekelni fogja különösen gazdaközöségünket azon örömdöntő hír, hogy október hó 29-én a már egyszer fennállott, de pénztelenség miatt tevékenységében megszűnt alsófehérmegyei gazdasági egyesület újra megalakult. Vármegyénk derék főispánját illeti e tekintetben a fő-érdem, hogy fáradságot nem ismerve, minden lehetőt megtett arra nézve, hogy ezen közgazdasági tekintetben igen fontos faktort újra életre ébressze és az egyesületet újra teremtsen. Az előkészítő bizottság által jóval a közgyűlés napja előtt kiküldött meghívók folytán az október hó 29-én d. u. 5. órakor megtartott alakuló közgyűlésen csekély kivétellel ott láttuk vármegyénk gazdaközöségének színe-javát. Pont 5 órakor nyitotta meg a főispán ő méltósága az alakuló közgyűlést, és örömmel konstata, hogy a beérkezett

TÁRCZA.

Ősz van

— Abrudbányai tárczacikk. —

Nem tudom, mikor és hol olvastam, de igen jól emlékszem, hogy az élet céljáról okos és tekintélyes ember is nyilatkozott úgy, hogy az élet legfőbb célja „a jó ebéd“. E szerint mindenki azért küzd és fárad, lótfut, fur és farag, rontja magát, hogy annak fejében nyugodtan, kellemesen és jól meg ebédelhessen. Fejedelem, költő, miniszter, tudós, nagy ur és szegény napszámos mind, mind csak egyetlen legfőbb életcél: „a jó ebéd“ után törekszik, — s még a vendéglős is, kinél a jó ebédet oly sokan élvezik, csak azért szolgál ki oly készséggel másokat, hogy dolgai végeztével ő is nyugodtan egy jó ebédhez ülhessen.

En nem osztom ugyan e nézetet, de még is megengedem, tudom és vallom, hogy egy „jó ebéd“ csakugyan nem megvetendő kellemes állapot és elég érdemes arra, hogy egy „nem jó“ tárczacikk bevezetésével szolgáljon.

Hát tudod — kedves olvasó — egy ilyen forma jó ebédnek jó egészségben, kedves

családi körben és kényelemben* elköltése közben egyszerre csak azon leverő hirt kelle feleségem ajkairól hallanom, hogy „ma az utolsó zöld paszulyt esszük!“

Az elmúlás gondolata mindig, de mindig képes az embert elégiai hangulatba ejteni; hogyne lett volna hasonló eredménnyel a már említett rossz hír!

Hjah! kedves olvasó, ősz van!

Már itthon is, szerény lakomban, bizonyos változásokat veszek észre. Ferencz zsémbel, hogy most naponta többször is ki kell az udvart sepernie és haragszik a sárgult és vörös leveleit hullató vadszőlőre. Pista, a vén kakas, udvarunk nagy hangu pasája, türelmetlenkedik reggelenként, hogy háremhölgyei a hűvös ködös időben oly sokáig késedelmeskednek éji tanyájukon s nem sietnek hívogató szavára a vadszőlő alácsüngő érett bogyóit csipkedni. Roki, a gyengén ruházkodó kényes agár, megváltoztatta nyári henyélőhelyét s ha csak szerit ejtheti, a szímben nyaraló szánból belopódzik a szobai divánra. Az öreg sádló** a napos oldalra költöztette zompját*** s ha korán reggel kell

* Ingujban.

** Aranyválasztó, ettől a német szótól: „scheiden“.

*** Nagy vizes kád, a német szóból: „Sumpf“.

munkába állani, meleg vizet kér Esztertől, hogy fázó kezeit belemártogassa. A szénáshiu tornácán pityóka, murek, meg petrezselyem szikkad, mielőtt téli helyére, a pinche homokjába vándorolna. A kert elvesztette becsét, kappanoknak, tyukoknak szabad a bejárás s a kerti padok — ha beszélni tudnának — elpanaszolnák, hogy most csak a hulló levél pihen meg rajtuk. A kert deszkapalánkjain levő ökölyvi lyukat bátran beszóhatja a pók; nem társalognak keresztül rajta a jó szomszédasszonyok. Mindennek vége! A szegény méhek meg kiszedik utolsó nyomát is a még virágzó verbena mézének s aztán még csak a rózsák eltemetése van hátra s nem megy többé senki a kertbe, csak a ruhát kitergető cseléd s talán egy-egy a kerítésen átmászó szegény fatolvaj!

Mindebben nem sok poézis van, de annál több jele a mulandóságot jelképező ősznek. Milyen is a mi őszünk! Egyet bizonyosan mondhatok: azt, hogy nem, róla dalolta a költő: „Ősszel szép csak a természet énné-kem!“ Olyan a mi őszünk, mint a szinpadí dörögés: nem igazí! A gólya kerüli a mi hegyvidékünket, tőle el nem búcsuzhatunk, mert nem is láttuk, s ha a tisztés bábasszonyt elég gyakran nem látnok, még nevét is elfeled-

taggyűjto iverk tanúsága szerint remélhető, hogy a mutatkozó fokozott érdeklődés folytán a gazdasági egyesület újra megalakítható; egyben kerli, hogy az alakuló közgyűlés idejére a jelenlévő tagok elnököt és jegyzőt válasszanak. Török Bertalan szép szavakban méltányolva azon fáradságot nem ismerő munkálkodást, melyet a vármegye főispánja az egyesület újra alakítása érdekében kifejtett, ajánlja tagtársainak, hogy az alakuló közgyűlés elnökévé Zeyk Dániel tagtársat kerjék fel. A főispán megköszönve a beleje helyezett bizalmat, az elnöki szeket elfoglalja és eljenzések között az alsófehérmegyei gazdasági egyesületet újra megalakultnak jelenti ki, egyben felhívja az egyesületet a tisztikar és választmány megalakítására. E pontnál elsőnek Csató János alispán szólalt fel és egy szép beszédben elnöknek Zeyk Dánielt ajánlja, mire a közgyűlés egyhangú lelkesültséggel elnöknek Zeyk Dániel főispánt kiáltja ki. Egyhangulag megválasztottak továbbá alnököknek Szalánczy, Lőrincz Csató János; igazgatóknak: gr. Bethlen Sándor, Gáspár János, Tóth Miklós. Titkárnak Székelyhídy Viktor, Jegyzőnek Ebergényi Sándor dr. Pénztárnoknak Benedek Gábor. Választmányi tagok lettek: Balla Bertalan, Bánffy Kazmér br., Glück Mór, br. Kemény Simon, Kovács Gyula, Lázár Albert, Magyar Károly dr., Mihályi Gyula, Müller Mihály, Moldován Gyula, Novak Ferencz, Pogány János, Szántó Károly, Szász József, gr. Teleky Arvéd, id. gróf Teleky Domokos, Török Bertalan, Vadady Gergely, Versényi Károly, Vincenti Miksa, Zeyk Gábor, Zeyk Kálmán, Zöld József.

A tisztikar megválasztásával kapcsolatosan Miksa Elek azon véleményének ad kifejezést egy szépen tartott és vármegyénk gazdasági viszonyait híven feltüntető szakszerű beszédben, hogy a titkári állás, tekintve annak fontosságát és munkakörét, mely egy szakkepzezt egyen egész munkaidejét van hivatva igénybe venni, bizonyos tiszteletdíjjal legyen összekötve, mely tiszteletdíj élvezete a megválasztandó titkár serkentésére, de egyttal munkálkodásának jutalmazására is

nők a híres madárnak. Vig szüretnek — kivált a filloxera óta — meg híre is veszendőben van: kukoriczaszedés, hordás, fosztás csak világlátott egyének előtt ismert dolog nálunk; őszi vetésre, tarlóra szálló madársereg csak képekből ismeretes előttünk. Csak a kedves fecskének kívánunk jó utat! Az elköltöző fecske, a gyakorlatról hazatérő katonának, szabadságidejéről megjövő bírák, a repülő ludak által felvert por, a rétek őszi kikiriesce, a piacon megjelenő fagyos szőlő meg baraczk, meg a közönség hátán megjelenő melegebb kabát: ennyiből áll a mi regényes, de szegényes őszi! És adjuk még mindehhez a kínos sarjuszáritást s a csöppet sem megénekelni való pityókaszüretet; ezzel aztán el is végeztük!

De még sem egészen így van. Minden vidék őszenek egyik fő jellemvonása itt is lehangolóló hat kedélyünkre; sárguló lomb, a hervadás látása a mulandóság gondolatát keltve fel keblünkben! Bizonyos szánakozással, részvétellel nézzük, mint hajolnak meg a koronás fák is az elmulás örök törvénye előtt. A szegény kőrifa már teljesen barnára forrázott lombjaival az ős első áldozatai közé tartozik; a bükk már világos sárgává ősült; helyenkint sárgul már a fűz, nyár, nyír s a sok gyümölcsfa; csak az eger

szolgálna, és e tiszteletdíj kiutalására felkérendőnek véli a földmivélelőügyi minisztert, ki bizonyára, méltányolva az egyesület kerését, ki is utalványozná.

Hasonló értelemben szólott e tárgyhoz gróf Bethlen Sándor igazgató is, azon módosítással azonban, hogy a titkári tiszteletdíj — ha az az egyesület vagyonából utaltatnék ki — azon időben vegye kezdetét, midőn az egyesület megerősödvé, a tiszteletdíj kiutalására megfelelő alappal is rendelkezni fog.

Ezen érdekekkel meghallgatott beszédek után Gáspár János egyesületi igazgató fejti ki, hogy e fontos kérdés már is kepezte az egyesületben megbeszélés tárgyát és az egyesület is, belátva a titkári állással járó és szorgalmas munkálkodást igénylő teendőket, felszólaló tagoknak indítványát magáévá teszi és a küszöbön levő alapszabályok módosításánál a titkári állásnak egy meghatározandó tiszteletdíjjal leendő összekapcsoltatása a kiküldendő alapszabályokat módosító bizottságnak főfeladatát képezei. A tárgysorozat 3-ik pontját az alapszabályok szükséges módosítását eszközölő bizottság megválasztásának kérdése képezte. Többek hozzászólása után Zeyk Gábor indítványa fogadtatott el, hogy az alapszabályok módosítására a választmány küldessék ki. Egyben a hátralékos tagdíjak befizetésére nézve elhatározta az egyesület, hogy az 1894. év végéig fennállott hátralékokat törli és a fizetési kötelezettséget f. évi január 1-étől kezdődőleg állapította meg.

Mint a tárgysorozat utolsó pontját, Gáspár János igazgató tudatja az egyesülettel, miszerint már előzőleg — azon biztos reményben, hogy az egyesület megalakuland, — intézkedés történt, hogy a jövő évi millenniumi kiállításán a mezőgazdasági csarnokban egy hely tartassék fenn az egyesület részére, melyben a kiállítás folyama alatt az alsófehérmegyei gazdaközönségnek lesz alkalmuk termékeiket az érdeklődő nagy világnak bemutatni. Ezek után a tárgysorozat kimerítettén, a közgyűlés az elnök elterésével véget ért. **E.**

tartja magát még erősen erdők alján, vizek mentén, s csak a magas helyek szálfenyője örökzöld. A bokros világ hervadása közben olyan tarka lett, mint nyáron volt a virágos mező; sárguló levelek közt a csipke meg kakasalma* vörös bogói s kékelő kéknyelű dűsan megrakodott ágak bő szüretet jósolnak az égi madárnak!

Itt van aztán a másik fővonás, a bus őszi szél! Fújja, fújja ez a hervadás szomorú nótáját, végig sivit erdők, mezők, hegyen, völgyön: nyomában ritkul a lomb, zörög, hull a sárga levél, s ha véletlenül utban talál valahol a „nagyhegy“ erdőkoszoruzta kanyargós mély útjában: a sűrű leveleső majd hogy el nem temet őszi hangulatoddal együtt...

S midőn aztán szép verőfényes őszi nap után reszkető csillagfényteljes derült égen hosszú sávokat huz a hulló csillag, vagy borus, esős nap után estére kelve, tisztul az ég s a futó felhők foszlányai közt lekandikál a méla hold s a ragyogó Szíriusz s a jó gazdasszony a vándormadár ösztönével behordja kedvenc virágait, előre fel az ős derétől, az éjjeli hóharmattól: csuda-e, ha ezt látva, eszedbe jut: „Bár behordhatná még egy ideig a zöld paszulyt is!“

Tallás Áron.

* Galagonya.

Az alsófehérmegyei orvosgyógyszerész-egylet

október hó 8-án a megyei köz-kórházban szak- és közgyűlést tartott dr. Magyar K. elnöke alatt.

A szak-ülésen dr. Bocz József és dr. Farnos A. kórházi beteget mutattak be, kinek rákja teljes sikerrel operáltatott. Továbbá dr. Fenyő Á. ecchinococcus gömböket mutatott be, melyeket egy fegyenc nyakcsigolyáin fekvő tömlőlől távolított el. Az ecchinococcus érdekes állat, mely a belekbe jutva, galand-férget nevel, a szövetekbe jutva pedig gömb alakú tömlővé fejlődik, melynek belső falán számos különböző nagyságu gömb sarjadzik, melyek belsejében újabb gömb-állatok jönnek létre; ezen gömbök, ha ember vagy állat belebe juthatnak, újra galand-férgeket nevelnek. Ezen csodálatos fejlődésmód metagenesisnek nevezetik. Az eset kapcsán dr. Winkler fölemliti, hogy folyó év elején egy férfi czombjából az izmok közül valóságos galand-férget távolított el, mely egy ecchinococcus tömlőben találtatott, és melyet kórbonczani gyűjteményéből a jövő szak-ülésen be fog mutatni.

Dr. Magyar Károly a vármegye területén előforduló hevenyfertőző betegségek statisztikáját ismertette.

Dr. Winkler A. a heveny-fertőző betegségek kimutatásának egyszerűsítésére egy táblázatot dolgozott ki, mely a jelenleg érvényben levő 13 táblázatot, melyek mindenike egy iven 43 rovatot foglal el, helyettesíthetné, féliven 24 rovatval. Az egyet közgyűlése elhatározta, hogy ezen táblázatot a belügyi kormányhoz azon kérelel terjeszti föl, hogy a közegészségügyi statisztika általában, a heveny-fertőző betegségek kimutatása pedig különösen a javasolt mód szerint, mely 22-szeres munka- és papírkimélelést enged meg, egyszerűsítették.

Dr. Bikkfalvi Károly bejelenti az utolsó rendkívüli szak-ülés határozata értelmében a marosújvári sósfürdő érdekében készített alapos memorándumot, mely a vármegye útján a pénzügyminisztériumhoz fölterjesztetni határozatott.

A közgyűlés rendes tárgyai kerülvén sorra, dr. Farnos titkár teszi meg évi jelentését, mely szerint a múlt évben 7 előadó 10 előadást tartott a szak-üléseken.

A számadás megvizsgálása, jóváhagyása, a költségvetés megállapítása és a könyvtárnoki jelentés útján dr. Magyar K. a maga és tisztikar nevében leköszönvén, közfelkiáltással ujjolag elnökké választatott.

Titkárrá ismételtén dr. Farnos Á. lett megválasztva.

Kovács József pénztárnok bokros elfoglaltsága miatt nem kívánván tovább hivatalt vállalni, eddigi buzgó működésének elismerése után, a közgyűlés Papp Jánost választotta pénztárnokául.

Az egyet kötelekébe belépni óhajtván dr. Fenyő Ármín, dr. Reich Béla, Stojka Simon, dr. Simon Áron, valamennyien egyhangulag fölvetettek.

Az 1896. év július hóban a szak-ülés Zalánán fog megtartatni, miután czélszerű vasúti összeköttetés létesült a folyó évben.

Gyűlés végével az egyet tagjait dr. Magyar Károly vacsorával egyesített oszonnára híván meg, ott az eszme-csere a vendéglátó háziasszony elnöke alatt élénken füződött tovább, közegészségügyünk iránt érdeklődéssel viseltető vármegyei főjegyzőnk Török Bertalan részvétele mellett.

Az állam és társadalom viszonya.

Irta: **Biró Dezső.**

III.

Amely népfaj, vagy vegyük az egész társadalom, nem képes a moralitás megkívánható fokára emelkedni: amely társadalom nem képes individuumainak a létjogot biztosítani; amely társadalom a maga intézményeinek végrehajtásában, rendeletei érvényesítése körül nem képes a kellő buzgalmat kifejteni; amely társadalom nem képes egyéniségének öntudatára emelkedni: élő halott. A moralitás pedig az első tényező a társadalmi rend és tisztesség birodalmában. Elfogadom, hogy az állam az emberi társulás legmagasabb eszménye, mint ezt Machiavelli állítja, de eszményt csak ott keressünk, ahol az erkölcsi érzet meg van, ahol az ember emberiségének tudatát felfogta, alkalmazza.

Hol van az állami organizáció, ha nincs társadalmi motívum az organizáció teremtésére? Hol lenne ma egy állam, ha a társadalom ennek szükségét nem érezte volna? S midőn már érezte, vagyis jogi öntudatára ébredt, mit tett? Egy főhatalmat ad s annak kezébe helyezi feltétlen bizalommal a nagy jogi társadalom védelmét: a törvényt. Az állam a társadalom épületének kupolája. És ezért téves, amit Machiavelli tart, hogy az állam létfeltétel, s hogy a társadalom annak minden tekintetben (ha a józan ész szava mást rendelne is,) magát alárendelni tartozik.

A társadalmi intézményeknek épp oly erős alapon kell állniuk, mint az állam intézményeinek. Mi az intézmény? Oly forma, vagy eszköz, mely valamely tevékenység lehetőségét adja meg az embereknek. Épp ily forma a nemzetalkotta társadalomban a nemzeti kormány, mely a társadalom szükségletei kielégítője, de egyszersmind az államakarat képviselője, a társadalmat védő szerv, de az államakarat végrehajtója.

Egy nemzetiségi küdelemben a társadalom a taktika vezetője, s e küzdelem céljának megjelölője, s ha nincs ereje azt tervszerűleg, s kíméletlen erővel végrehajtani: az oly társadalom gyenge, s nincs ami kulturáját és jogi életét megvédje a romlás ellen. A társadalom romlottsága, — számtalan példa bizonyítja — maga után vonja az állam romlását. A történelem tanítja, hogy míg Görögország társadalmi életét a vallás, erkölcs, öntudat eszméi járták át: erősödött; ezek enyészéssel maga is enyészett. Ott van Róma; ott van a hatalmas földi mennyország: Khína. Egyszeres népe van, egy nyelve, kongruens szokása, és mégis, civilizációja megállott működésében, megkövesedett, mert rendeltetésének öntudatát elvesztette, önmagát képező társadalmi élete nincs.

Az ilyen társadalmi élet csak arra való, hogy abban az egyed, mint állampolgár is, elveszítse rendeltetésének tudatát. S ha elveszítette, miben keres szórakozást? Az öngyilkosság és párbaj statisztikái legyenek tanubizonyosságaim. Ma szegényesen élni senki sem szeret, mert ugynevezett „társadalmi állása“ nem engedi; szorgalom, tehetség, bizony nem sokra viszik, kétségbeesésében más menekvést nem talál, s egy golyó véget vet nyomoru életének. De ez még érthető volna, azonban a statisztika még egyebet is jegyzett fel. Gyermekek, középiskolai tanulók fognak maguk ellen fegyvert. Mi az oka? A társadalom demoralizációja, s ebből kifolyólag az állami felügyeleti jog hiánya.

Rendszertelenség jellemzi a mai társadalmat, s hogy kívánhatni fegyelmet ott, ahol rend nincs? Hiszem, s tudom, hogy a nevelés terén rendszerre rendszert halmoznak, évről-évre újabb theoremák foglalják le a mívelt társadalom esztét. Egy szóval: „liberális, modern társadalomban hasonló nevelés“, ez a jelszó. A rendszer kifogástalan, de kifogástalan a főbelövések száma is. És tovább haladva mit látunk? Az egész modern társadalmat teljes demoralizációjában.

Természetes, ha valaki saját életét nem becsüli, miként várhatni, hogy másét becsülje? Mindenkinek joga, veleszületett joga van becsületéhez. Ha ez elveszett, a mai társadalmi felfogás szerint, helyreállíthatni, nem jobbulás, hanem egy nagyon is modern (?) expediens által és ez, a párbaj. Az igazságszolgáltatás elítéli a párbajozót, de a társadalom restituálja, s megadja az őt megillető társadalmi jogokat. A tény a törvény elítéli, a szokást — fájdalom! — a társadalom szentesíti, s gyakran a társadalom erősebb ítéletet mond tagjai felett, mint az államhatalom. A büntető törvénykönyv hiába mondja: „Aki ellenfelét párvadalmban megölte, habár halála nem rögtön következett be, 5 évig terjedhető államfogházzal büntetendő“ (B. T. K. XIX. 298. §. 3. kikezd.), a társadalom ez átkos mániát szentesíteni látszik. Több ország társadalmában azonban elítéli a párbajt; több uralkodó megtiltotta országában, s udvarképességöktől fosztja meg a párbajozót.

Nem tagadhatni, hogy a törvényhozás szigorította a párbajozást, de ez csak a külsőségekre vonatkozik. Így pl. a B. T. K. XIX. 299. § szerint, ha a párbajszabályok meg nem tartanak, a párbajból származó halált rendes emberölésnek veszi. De csak is azon esetben, ha a szabályt nem tartják meg. Ugyde, embertársát pusztítja el, aki párbajban öl? Igen! S miben különbözik a párbajban történt halál a gyilkosságtól, — tekintve természetét? Semmiben! A lényeg tehát nem különbözik, csupán az esetékek. Az esetékek pedig a büntető jog szerint enyhítő körülmény lehet, de a tényálladék megváltoztatására befolyással nem bír. Lehetne tehát a haláleset okát minősíteni szándékolt emberölésnek, de jogos emberölésnek semmi esetre sem; sőt még az u. n. jogos önvédelem egyetlen, a társadalom által felállított korlátja sem talál a párbajozást illetőleg. A párbaj titokban, legalább a szabályzat szerint titokban történik, nehogy a törvénykezés megakadályozza annak lefolyását. S miként lehet valamely procezzust jogosnak és megengedettnek nevezni, ha az a törvény kijátszásával titokban történik? Talán a tolvajlás más aközidenciák között történik? Ugyde, veti ellen a szociológusok nagy része, a tolvajlás a társadalmi rend felbontása s ezen az alapon büntetendő. Talán egy társadalmi individuum erőszakos halála nem jogsérelem, és nem a társadalmi rend felbontása? Ha már áll a jogi elv: „Büntetettnek megfelelő büntetés“: akkor azt ki kell terjeszteni minden, e téren előforduló cselekményre, s nem formaliter engedélyezni annak megtörténhetését.

A társadalom rétegeit mindenütt, legalább a mai időben, a politika hatja át. A politikára nézt Machiavelli elvét követik, aki szerint „haladás, ha a politika a jortól elválasztva van“. A politika alapja a jog, más-különbönbönd rendeltetésének nem felel meg. Mi a politika? A szó szoros értelemben véve: a jövő közjoga. S most tessék megfejteni,

miként existálhat a jog, jog nélkül? Ha a politika nem bírja a jogot alapjául: vak lesz az igazság eszméi, elveivel szemben, s nyomában nem a társadalmi béke és állami jólét jár, hanem despotizmus és anarchia, a mint ezt Machiavelli és kora legjobban bizonyítja a történelemben: veszélyes, mert a jog adja meg a normát az erkölcsi társadalom építésére, a politika fejleszti tovább; mint lehet erősnek vélni egy, semmi erkölcsi alappal sem bíró társadalmat?

Egy társadalomban sem szabad az intézményeket úgy változtatni, hogy azok homlok-egyenest ellenkezzenek egymással. Ezt tiltja a jogfejlődés normája, ezt az intézmények evolúciójának természete. Ott van a legrendezettebb állam, az angol állam társadalmi joga. Fejlődése évszázadok óta nem volt félbeszakítva, sohasem következtek oly nagy átalakulások, melyek szakítottak volna a multtal. Az angol jogfejlődése lépést tartott a társadalom, a nép élete fejlődésével. Még a reform is századok óta fennálló viszony némi módosítása volt. A társadalom sohasem szakíthat a multtal, a letűnt társadalom hagyományával; ezekre épít, ezeket fejleszti, mert a társadalmi eszmék folytonossága az emberi gondolkodás következetességének alapja. Így bizonyítja ezt az államjog, így tanuskodik a történelem.

A társadalmi eszmék testvérei: az állami eszmék; ezeknek hív tükre: a történelem; törvényei foglalhatja: az észjog. Az észjog szerint pedig egy intézmény sem áll, melynek szála nincs a társadalom kebelében mélyen eltemetve. De az állam is tulajdonképpen társadalmi intézmény, mert hiszen egy magasabb jogi társadalom. Tehát az állam intézményeinek is lépést kell tartani a társadalmi intézményekkel, és ezeknek kiegészíteni egymást, mint a test és lélek alkotnak egy embert. De nem szabad egy intézményt sem úgy elbírálnunk, hogy azt, kiszakítva a maga korából, talán mint a mienkbe bele nem illőt elveszünk. Korántsem! Minden intézmény, igaz, egy egészet képez a maga nemében, úgy de ki hallotta valaha, hogy csupán egy intézmény szerepelne? A kort és benne az intézményt kell nézni, a kort, melyben szerepelt valamely társadalom, s az intézményt, melyet szereplésében felhasznált. Minden korban élő társadalomnak meg vannak a maga eszméi, melyek más, későbbi korban abszurd eszméknek tünnek fel, úgy de a mai társadalmi eszme csupán annak folytatása, valamint az államélet is társadalom sarjadéka. Volt társadalom már akkor, mikor az állam ideájáról még nem is gondolkodtak, s erős, hatalmas társadalom volt, mikor az államhatalom még gyermek-korát érte. A társadalom keblén melengette az államot, hogy idővel magát kinőve, öre, apó-lója, gyámola legyen, mint a gyermek, felnőve a szerető szülőnek. De ez államhatalom is hányszor reászorul a vele lépést tartó társadalom védő, oltalmazó karjaira! Az anarchikus mozgalomban a társadalom büntető kezétől retteg az anarchista, és ez hozza a merész szót ajkára: „Le a polgári társadalommal, éljen az anarchia!“ A társadalom kebelében születik minden, a kulturára irányított, úgy szintén jótékonytágot gyakorló intézmény, melyek fölött a legfőbb felügyeleti jogot az államhatalom gyakorolja. Kísérni az emberiség zömét fáradságos haladása útjában, az ellentéteket kiegyenlíteni a szegény és gazdag, ur és szolga között, a társadalom gondoskodik, s az államakarat végrehajtó hatalma segíti, üdvös, rendre célzó törvé-

nyével. A törvényeket nem szabad csupán politikai czélszerűségök szerint mérlegelni, hanem a bennök rejlő erő foka szerint; aszerint t. i., hogy mennyiben bír hasznot hajtani az azzal élő társadalomnak, s mennyiben szerez tekintélyt, s mennyiben ad hatalmat az államnak. Ez a politika élet-princzipiuma, ez az erkölcsi elem a társadalmi politikában.

Volt idő, midőn a társadalmat az államtól külön választva, azt ennek rabjává akarták tenni. Ez idő XV. Lajos uralkodása volt. És mi lett következménye? Előbb zsarnokság, utóbb anarchia. Ahol az állam mélyen nyúl a társadalom jogaiba, s ahol erejét arra használja, hogy forgasson, rontsa azt, ami beleillik a társadalmi kompetenciák körébe, más eredménye nem is lehet. A francia forradalom vér folyói elsöprik a zsarnokságot, hogy még nagyobb teremtse, s a társadalmi szituáció külsejében változott ugyan, nem tagadható, de semmi esetre sem belsőben, s ez a külső már lekopván, felszínre került a régi rend, a régi szituáció. Erőszak, az észjog szerint, reakciójában erőszakot szül; végre e kettő egymást semmisíti, s marad minden a régi.

Nincs pregnansabb kifejezője a társadalmi életnek a nép életénél (értve a nép alatt a nemzet zömét). Itt nyilvánul igazán a társadalom ohaja, itt látni a nemzet jölletét, itt orvosolható epidémiáit, amelyek orvoslására az állam van hivatva. A népet a társadalom életének tükré. S vajjon nem-e az állam is? Nem válik-e hasznára az államhatalomnak, ha a nép boldog, meglegegett? Nem lesz jöltevő az államra, ha a nép teljes erejével annak egy területét, mint hatalmát gyarapítja? Nem megtisztelő-e az államra nézve, ha a társadalom megbizva bölcsen intézett rendeleteiben, hozott törvényeiben, önkényt, minden külső kényszer nélkül, csupán szíve sugallatát követve engedelmessékedik, itéleteiben minden reflexió nélkül megnyugszik.

A társadalmi formuláknak szerződészerű viszonyt kell feltüntetni a társadalom és annak tagjai között. Ugy de a társadalom tagjai, mint egy kormánylat alatt élők, az 1879. L. t.-cz. szerint állampolgárok is. Az állampolgárokra nézve pedig az ugy nevezett álladalmi formulák irányadók. Mint lehet e két, látszólagos ellentétes viszonyt kiegyenlíteni? A kiegyenülés önmagukban a formulákban van, és pedig az államformulák az állampolgárra a közelet terén, hol mint állampolgár eme speciális jogaival él, de ha magánjogi cselekedetei forognak szóban, ott, ahol ő állampolgári jellegét megtartva ugyan, de mint társadalmi individuum szerepel, pl. mint valamely társaság elnöke stb., itt a társadalmi formulák lesznek tetteiben irányadók, vagyis az általános szociológiai törvények szerint jár el.

A társadalmi béke, a rend fentartását illetőleg, legyen más vagyonának megkímélésére, sajátját megbecsülésére irányozva. Hiszen ismeretes a római jog princzipiuma: „Honeste vivere, alterum non laedere, suum cuique tribuere”, — mint Ulpian írja „Digesta”-ban. Erős jogi élet erős társadalmat, erős társadalom erős államhatalmat szül. Róma ezért volt erős. S mi a mai szocializmus elve, br. Eötvös szerint? „Ami a tied, az az enyém is, de ami az enyém, az nem a tied.” S lehet azután ilyen és ehhez hasonló elvek mellett erős társadalmi, feddhetlen állami életet várni? Lehet-e ott széplőtlen társadalmi és helyes állami ideákról beszélni, hol a jog fő mottója az egoiz-

mus lett? Nem! mert az egoizmus nem erősíti, de felosztja a társadalmat, ami az államnak is végét veti.

* * *

Hajdan a kard, ma a szellem, hajdan a nyers erő, ma az erkölcsi befolyás alkot társadalmat, épít államot. Az állam és társadalmi lét, mint igyekeztem kimutatni, nem hogy kizárnák, de erősítik egymást, hiszen a társadalom az állam ereje, az állam a társadalom védpaizsa. Mindkettő viszonya hajdan a győző vaskeze, ma a baráti egyetértés, mind kettő alapja a tiszta erkölcs, mely nélkül az intézmények és individuumok életkérdést képező harcában elpusztulnak; elpusztulnak azért, mert rendeltetésüket veszítik.

Láttuk azt, hogy a társadalom és az ebből keletkező állami élet az evolúció törvényei alatt áll; láttuk azt, hogy éppen mint minden organizmus rendszeresen fejlődik. S éppen azért, mert organizmus, fejlődésében fázisok vannak, melyek létének jogosultságát bizonyítják. Igyekeztem bizonyítani, hogy az állam és társadalom egymást szolgálják, amennyiben egymást segítik; de e szolgaság nem egyik, vagy másik hátrányára van; ha pedig egyik a másikat elnyomná, elnyomná intézményeit is, amelyek pedig a másik intézményeinek létalapját, szervezetének vázát képezik, s ez elnyomás megsemmisítené saját existenciáját.

Igyekeztem bizonyítani, hogy a politikai alapeszme, s a valósisására irányzott törekvés legfőbb képviselője: az állam kormányza; ugy, de a kormány szülőföldje a társadalom, mert ennek kebelén lesz nagygyá, ennek szükségleteit fedezi, ohajait teljesíti; egy szóval, állam és társadalom minden ügyökben oly benső, szoros kapocs által vannak összekötve, hogy e kapocs megsemmisítése mindketet hatalom életébe kerülhet.

Igy áll e két hatalom, s állni is fog, míg „a városok tornyokat építeni meg nem szűnnek”, de ha erkölcsi alapjukvész, mindkettő „megdől, s rabigába görnyed”.

Fővárosi levél.

Budapest, okt. 31.

A budapesti kávésnénikék azt tartják, ha Jakab-napkor esik, akkor 30 napig folytonos esőzések következnek. Ez a jóslatuk most, ugy látszik, kezd teljesebbé menni. Nap nap után zuhog az eső s az utcákon csokoládé színű pocsolyák képződnek. A „csinoglinak” elkeresztelt idomtalan kalucsnik mind előkerültek. Fiatal, szép leánykánk ugy csoszognak bennük végig, mint valami vén anyókák.

A zuhogó esőben valóságos mentő szolgálatot teljesít az új társaskocsi-részvénytársaság, melynek vadonatúj és kényelmes kocsijai beágnak egész Budapestet. Nagy előnye ezeknek az új omnibuszoknak, hogy a kalauzok és ellenőrök kitűnően vannak fegyelmelve, s az utas nincs kitéve annak, hogy egyszerűen letaszgálják a kocsirol, mint tesznek azt a villanyos vasuton, melynek udvariatlan kalauzai ujjabban sokat foglalkoztatják a fővárosi sajtót.

De azért az omnibuszokra is ráfér egy kis lecke.

Az egyik vonalon ily táblájú kocsi közlekednek:

Kálvintér—Gólya.

No, tessék most ezen holmi ártatlan bakfiseknek utazni! Anélkül is ugy irtóznak a gólyától.

Multkor az egyik kocsin így szólt a kalauz egy szöske leánykához:

— Hová tetszik? a Gólyához?

A leányka fulig elpirult s olyan zavarba jött, hogy a többi kocsi utók figyelmét is magára vont.

No, de az ilyen dolgokért az a városligeti híres korcsmáros feleljen, aki vendéglőjét a „Gólyához” czimezte.

A zágrábi éretlen diákesiny hullámai már lecsendesedtek. Starcevicsek nyugodhatnak az elért babérokon.

A magyar nemzet elégtételt követel. — Igen ám, de milyent? . . . Ilyen barbár, műveletlen tett csak a k a s z t ó f á t érdemel.

Vagy hozzák fel azt a néhány hülye horvát diákot a jövő évi kiállításra, állítsak ki denaturált spiritusban.

Most azonban tegyük félre az ily undorral telt dolgokat. Rójuk le kegyeletünket elhunyt szeretteink iránt.

A temetőben mindenkinek van egy-egy drága halottja. A kerepesi-uti temetőben alussza örök álmát a nemzet halottja: Kossuth Lajos.

Sirját virágokkal árasztják el a magyar nők. A sir mellett egy öreg 48-as honvéd örködik. Néha könyezve bámul a sirra s szomoruan suttozja:

„Ne sirj, ne sirj, Kossuth Lajos, lesz házádnak szabadsága!”

Reim Lajos.

Vegyes hírek.

— **Kinevezés.** A király a helybeli 21. honvéd gyalogezrednél tényleges állományban szolgáló dr. Fenyő Armin főorvost II. oszt. ezredorvossá, Nyáregyházai Nyári Miklós tiszthelyettesét pedig hadnagygyá nevezte ki. Mindkettőjüknek szívélyesen gratulálunk.

— **Gazdasági tudósító.** A földmívelésügyi m. kir. miniszter Benedek Károly alvinczi lakos és ev. ref. lelkész Alsófehérvármegye alvinczi járásának területén az állandó gazdasági tudósítói tiszttel bizta meg.

— **Új szolgabírák.** Alsó-fehér vármegye törvényhatósági bizottsága által folyó hó 29-én balázsfalvi szolgabírónak Bocz Elek ügyvédjelölt és verespataki szolgabíróvá pedig Incze Antal helyettes szolgabíró választott meg. Gratulálunk.

— **Eljegyzés.** Fülöp Károly, Bethlen-kollégiumunk főgimnáziumának tehetséges fiatal segédtanára, nov. 3-án tartja eljegyzését Lázár Marika kisasszonynyal, Lázár Adolf helybeli kereskedő szép és kedves leányával. Gratulálunk!

— **Jablonzay-ösztöndíj.** A n.-enyedi Bethlen-kollégium főgimnáziumában 1895. november 10-én délelőtt 11 órakor a főiskola dísztermében egy megüresedett Jablonczay-ösztöndíjas hely fog a nagy alapító végrendeletében meghatározott ünnepélyes választás útján betöltetni. Ez ünnepélyre a főgimnázium Igazgatósága az érdekelt szülöket és az érdeklődő közönséget tisztelettel meghívja.

— **Halottak napjának estéjét** a sokott kegyelettel ülték meg városunkban. Már kora délután kigyultak a gyertyák mindkét temetőben. A tűzoltó-zenekar a katolikus temetőben Fánta sirja felett játszott gyászdalokat, Gergely István iparos tartott beszédet. A református temetőben is játszott a zenekar Zaida tanár neje és néhai Mangenius Frigyesné sirja fölött . . .

— **Az alsófehérmegyei** történelmi, régészeti és természettudományi egyesület f. hó 7-én délután 1/24 órakor Gyulafehérvárra a városház tanácsstermében választmányi ülést tart.

— **Eljegyzés.** Rozenberg Áron közsvényesi fiatal kereskedő október hó 30-án tartotta eljegyzését Márton Ignác csombordi bérlő és kereskedő kedves leányával, Reginéval. Gratulálunk!

— **A „Lőcsei-Naptár“** 1896-ra szóló (35-ik) évfolyama ma jelent meg ifj. Címer József kiadásában Nagy-Enyeden gazdag és változatos tartalommal. Ára 30 kr. E régi jó hírnévnek örvendő naptárt ajánljuk a közönség figyelmébe.

— **Fillokszera.** Székelyhídy Viktor vármegyei fillokszera-biztos a kisenyedi járáshoz tartozó Vingárd községben a fillokszerát majdnem egy holdnyi területen konstataulta október hó 31-én.

— **Földomlás.** Az új anyakönyvvezetői helyiségül szolgáló „Bene“-fele telek építésénél október hó 28-án majdnem halálos szerencsétlenség történt; ugyanis az alapfalak kiásásánál dolgozó Muntján Mihaila munkásra ráomlott a föld és eltemette s csak az ott dolgozó munkások gyors munkájának köszönhető, hogy elve került ki a földből.

— **Az új rend.** A buzásbocsárdi anyakönyvvezetői kerületben az első polgári házasság folyó évi október hó 26-án tartott Glatt József anyakönyvvezető előtt. Házas felek voltak: karácsonfalvi Marzsineán Juon a Nikulaja és oláheseztvei Serb Paraszki földművesek, akik a tanúkkal együtt ünnepi ruhában, a törvény iránti legnagyobb tisztelettel jelentek meg. A lakosság némi érdeklődést is tanúsított az új intézmény iránt. Ugy látszik, hogy a nép liberálisabb gondolkozásu, mint az oláh nép kultúrájának góczpontján levő intelligencia. Megemlítésre méltó még, hogy a völgyény panaszolta, miszerint a pap mindaddig, amíg az esperestől írást nem hozott, az egyházi egybeadást megtagadta; a szükséges írást az esperestől 3 frt 50 kr díjért megkapta, s ennek alapján a pap ugyancsak a szokásos díjért megeskette.

— **Az „Erdélyi Gazdasági Egyesület“** elnöksége a következő átiratot küldte az erdélyi megyék főispánjaihoz: „Mélt. főispán úr! Hivatkozással az egyesületünk egy példányban ide csatolt hivatalos lapja élen levő „Kérés“-ben részletesen kifejtett intenczióinkra, és becses tudomására hozva, hogy lapunk e számából a napokban 1000 mutatóvány-szám lett Erdély virilis gazdáinak megküldve, tisztelettel kérjük Méltóságodat, hogy erdélyi hazarészünk köz- és mezőgazdaságügyének előbbrevitele érdekében „Erdélyi Gazdasági Egyesületünk“ ezen akciójában hathatósan támogathatja kegyeskedjék, és pedig: Méltóztassék magas befolyásával oda hatni, hogy a Méltóságod vezetése alatti vármegye és megyei gazdasági egyesület — anyagi erejéhez mért összeggel — egyesületünk alapító tagjává legyen. Kegyeskedjék a megyebeli földbirtokosok figyelmét egyesületünk nagy missziójú működésére felhívva, erkölcsi uton oda hatni, hogy hozzájuk intézett kérésünk folytán minél többen lépjenek be egyesületünk tagjainak sorába.

Kérésünk teljesítését, mire a jelen nyomott gazdasági viszonyok között igen nagy súlyt fektetünk, kérve — vagyunk hazafias tisztelettel Kolozsvárra, 1895. október 29. Szabó József, s. k. egyleti elnök. Tokaji László s. k. egyleti titkár.

— **Állatsereglet.** Kopiczki állatsereg-

lete városunkba érkezett. Ajánljuk közönségünknek a megtekintést, mert megérdemli.

Ezredéves kiállítás.

A kiállítás külön vasutja. A m. kir. államvasutak igazgatóságának értesítése szerint a budapesti nyugati pályaudvarból a kiállítási területre vezető külön vágány már elkészült s az ideiglenes forgalom megindítható rajta. A vidékről érkező nagyobb kiállítási tárgyakat ezeken az összekötő síneken szállítják a kiállítás területére. Az átszállításért a következő illetékek járnak: Gyorsárut után száz kilogrammonként 10 kr. Teherárut (10.000 kgr.-on alul) 100 kgr.-ként 10 kr., és teherárut (10.000 kgr.-on felül) 100 kgr.-onként 5 kr. — A fuvarlevelek kiváltása a nyugati pályaudvaron történik.

Szüret a kiállításon. A kiállítási ünnepségek egyik legérdekesebbje kétségkívül a tokaj-hegyaljai szüret bemutatása lesz. Az ünnep rendezésére Zemplén vármegye főispánja vállalkozott.

Hajózásunk a kiállításon. Az ezredéves kiállítás hajózási csoportja igen érdekesnek ígérkezik. Ez a csoport a korszolyaegylet csarnokában és a városligeti tavon lesz elhelyezve. Részt vesznek benne a vaskapu-szabályozási művezetőség, a duna-folyamhajózási vállalatok, valamint az ó-budai hajógyár, balatoni Stephánia-Jacht-egylet és a különféle hajófelszerelési gyárak.

Apróságok.

A vita hevében.

Jones: Állítása, hogy a husevés ártalmas, nevétséges. Őseim évszázadokon éltek husból. Vegetáriánus: És mi lett belőlük? Mind meghaltak!

A szerény szépség.

— Kisasszony, ön a legszebb nő.
— Uram, ön hizelegű akar.
— Nem, kisasszony, a mit mondtam, az való.
— Oh, tudom, hogy való; de kétkedem, vajjon őszintén gondolja-e?

Szomoru vigasz.

— Csak az bánt, — jajgat a férj kór-ágyán — hogy mint fogod megfizetni az orvos nagy számláját halálom után.
— Ne aggódj e miatt, kedvesem, — vigasztalja a nő — legrosszabb esetben férjhez megyek a doktorhoz.

Vendéglőben.

Pinczér: Nem volt mindig ez a foglalkozásom.
Jó szívű vendég: Oh szegény.
Pinczér: Családom nem is tudja, hol vagyok.
Jó szívű vendég (kőnyvel szemében): Oh, szegény anyja!
Pinczér: Ugy van, szegény anyám azt hiszi, rabló vagyok.

Nyaraló helyen.

„Henrik, voltál már valamikor eljegyezve?“
— kérdé enyelegve a menyasszony.
„Csak nem gondold“, felelé Henrik meglepetve, „hogy soha sem volt előbb nyári szünidőm?“

Közgazdaság.

Szőlőtermelésünk.

1895. okt. 30.

Nemzetgazdaságunk történelmében nem szabad a szőlő szerepét kicsinyelnünk. A bortermelés egész vidékek keresetét képezte,

de a szőlő elpusztulásával pusztult a vidék és népe is, részint a talajviszonyok, részint — ha gabonatermelésre fel is volt használható — a buzaárak csekélyége miatt. Általános tehát a nézet, hogy közgazdasági szempontból a szőlők megjavítása feltétlenül szükséges. Érzi ezt a nép is és foglalkozik is a szőlők újraültetésével. Csak hogy ki-kik maga módja szerint.

Nem okulva a multak tapasztalatain, a nép újra a honi vesszők ültetésével vesződik. Mert vesződségnek kell neveznünk a szőlőrekonstrukció ezen nemét, mely végtére is kedvét veszi majd a szőlőültetéstől. Mert a filloxerás talajban a honi vessző a harmadik évben úgy is elpusztul, a föld nem jövedelmez s e mellett munkát és költséget igényel. Régi baja népünknek, hogy elzárkozik minden elől, ami új dolog előtte, a nemesítést megtanulni nem akarja, míg kézzelfoghatólag nem látja a sikert. Bátran mondhatjuk, igen sok helyen hiányzik a példa.

Éppen nem vagyunk barátai az állami beszólás minden téren való érvényesülésének. De itt teljesen helyenvalónak tartanók az állam intézkedését. Törvényhozásilag kéne eltiltani s megakadályozni az európai szőlővessző ültetését azon helyeken, hol ennek semmi célja sincsen, mivel hosszú időre akadályozza szőlőink megjavítását, ami pedig közgazdaságunkra beláthatlan kárt jelent.

És hogy a jó példa se hiányozzék, községenként rendeleti uton amerikai szőlőtelepek állítandók, lehetőleg közel a fa-iskolához s ezek vezetői (tanítók stb.) csekély díjazás mellett készséggel fognak vállalkozni a beoltás művészetének tanítására. Kettős haszon háramlanék ebből a községre. Rövid három esztendő alatt volna minta-telepük s a nép is megtanulná a szakszerű kezelést; ugyszólván játszva tanulná meg a dolgot a tanuló-fiatalok s kikerülvén az iskolából — de tán előbb is — hasznos munkáit lennének konzervatív hajlamu szülei.

(B. H.)

C s a r n o k.

Budapesti figurák.

Írta: Maróthi János.

VII.

Bukovay Abszi.

Czilinderkalapot nyáron csak pap és színész viselhet fején. A czilinderkalap szezonja szeptember hónapjában veszi kezdetét Budapesten, mert ebben az időtájban sereglenek össze nálunk az Alma mater hívei és egy valamire való jogász még csak el sem képzelhető fényesre vasalt, fekete czilinderkalap nélkül.

A verébszáju gimnázista, ki érettségét tett és felkerül a fővárosba, hogy „golyának“ beiratkozzék az egyetemre, szent és elodázhatlan kötelességének tartja egy czilinderkalap beszerzését, hisz a magyar jogásznak ugy szólván ez az egyedüli külső ismertető jele, ellentétben a porosz Student-tel, kit lapos, kerek sapkájáról, hosszú és hajlott száru pipájáról, valamint lakcsizmájáról ismer fel az elcslap-olvasó közönség.

Szeptember havában a jogásznak akarva sem nyílik alkalma a tanulásra. Ilyenkor alkotmányos választói jogát kell érvényre juttatnia és hosszú, festett ludtollal a kalapja mellett ugyancsak igyekszik tultenni az ország legfürfangosabb kortesein.

Két fajta jogászt ismerünk. Olyat, aki tanul, és olyat, aki nem tanul. Az előbbivel — a lateinerrel, a filiszterrel — foglalkozni sem érdemes, mert hiszen ez pontosan megjelenik az előadásokon és inkább végig magolja a római jogot, semhogy egy tisztességes „maszó“-lökést produkálna a tekeasztal zöld mezején.

A jogász, aki nem tanul, az már aztán valaki!

Fő törekvése abban áll, hogy a divatban elől járjon, valamint arra is nagy súlyt fektet, hogy társai jó mulató cimborának ismerjék el őt, de ambíciójának legmagasabb fokát képezi, hogy minden esztendőben legalább hárommal szaporítsa párbaj-jegyző-könyv gyűjteményének a számát, továbbá — ha szülei takarékosak, vagy szegények — a tőkelyre emelje a pumpolás művészetét.

Ez az igazi jogász.

Kegyes olvasó, ha látni akarsz egyet a tipikus budapesti jogászok közül, ne az egyetemre tévedj, se nem az akadémia olvasó termébe, hanem látogass el egyenest egy jobb fajta kávéházba s ha ott lármás csoportokat találsz a billiárd-asztal körül, vagy a kártyaszoba szögletében, úgy célodat elérted, mert bizonyosra veheted, hogy valamennyinek a zsebében ott szorog az index.

A jogász első rangu tehetséget tanúsít bakfis leánykák vagy szemérmes bonnek meghódítására. Olykor magasabb igényei is vannak, kiváltképp ha a papa a rendesnél nagyobb pénzesemőt küld hazulról. Ily várva-várt esetben a ficsurból habitué lesz és csapja a szelet (persze bankóival) egy kisebb kaliberű színház primadonnája körül.

A jogásznak tehát nagy gondot okoz ez a tantárgy: szerelem. Szereti az első és második emelet összes szobaciezusait, a zongorával kilindó házi kisasszonyokat, az özvegy menyecskéket, sőt — uram bocsá! — még a férjes asszonyokra is oly vágyó szemeket mereszt, hogy azok megsajnálják szegénységet. Mondom, sokszor két-három szerelmi láng gyulad ki egy időben a szive oltárán, melyek közül egyik mindenestre plátói; mert hiába no! fiatal a gyerek, akiben még van egy csöppnyi idealizmus is.

E szerelmes állapot következtében mi sem természetesebb, mint hogy a jogászok nagy része a muzsa csókját áhítja és a szerkesztőket — rémiti „Ó hozzá“ című lehetlenségekkel.

Mind eme ideális törekvések dacára a jogász lépést tart a modern, reális korral és nyakra-főre affaireket hajláhs.

Ha az első éves „gólyának“ még nem nyílt alkalma a megverekedésre, vagyis becsületének lovagias megvédésére, ugyan mit csinál akkor? Tapasztalt és jogászok utasítására keresztbe rakott, keskeny angol-tapasz szalagot ragaszt arca egyik felére és evvel szinte külsőleg is demonstrálja, hogy érett egyetemi polgár, ki méltó arra, hogy a legjobb társaságok magukba fogadják őt.

A jogászság nagy népszerűségnek örvend Budapesten. Nem mondom, hogy a szobaasszonyok körében, kik csak fenyegetések árán jutnak pénzükhöz és leányaikat lakat alatt tartják, nehogy az „ifjú“ szemet vessen rájuk; nem mondom, a pincérek előtt, kik csak borralalót kapnak a jogásztól, a piccolót pedig hitelbe kell adniok, hanem igenis a suszterinasok előtt, kik lelkesülnek az egyetemi hallgatókért, — különösen utcai tüntetések idejében, mert ily örvendetes alkalmakkor az ő parancsukra zuzzák be a polgárság ablakait s az ő intésükre ordítják

el „eljen“ és „abczug“ üvöltéseiket, amely tudó-gimnasztika végtelen gaudiumára szolgál az utcai suhanczoknak.

Az igazi jogász, — ha budapesti értelemben vesszük a szót — előbb-utóbb diplomához jut és rövid idő alatt rendes, jóval polgár válik belőle. Jogászokori élményei emlékei maradnak, melyekre örömet gondol vissza, melyeket azonban — ha újra megszületne — a saját bevallása szerint, nem követne el újból.

Szerkesztőség:

Dr. MAGYARI KÁROLY. TÖRÖK BERTALAN.

Kiadó: CIRNER J. JÓZSEF.

Ifj. Cirner József könyvnyomdája, Nagy-Enyeden.

Henneberg-selyem

esakis akkor valódi, ha közvetlen gyárból rendelik — fekete, fehér és színeseket 35 krtól 14 frt 65 krig méterenkint — sima, esikós, kockázott mintázottakat, damasztot stb. (mintegy 240 különböző minőség és 2000 mintázatban) stb. **postabér- és vámmentesen a házhöz szállítva és mintákat posta fordultával küld: Henneberg G. (cs. k. udvariszállító) selyemgyára Zürichben.** Svájczbaezimzett levelekre 10 kros és levelezőlapokra 5 kros bélyeg ragasztandó. Magyar nyelven irt megrendelések pontosan elintézetnek. (1)

1895. évi 4252. szám.

Hirdetés.

Alulírott m. kir. főbányahivatal kezelésé alatt álló marosújvári kincstári nagyvendéglő es tartozékainak 1896.

évi január hó 1-től számítandó három évi tartamra leendő bérbeadása czéljából 1895. évi **nov. 16-án** délelőtti 10 órakor a marosújvári főbányahivatal tanácskozó termében szóbeli árveréssel egybekötött zárt írásbeli versenytárgyalás fog tartatni. Kikiáltási ár évi 900 frt.

A zárt írásbeli ajánlatok a kikiáltási árnak 10°/o-át tevő bánatpénzzel és 50 kros bélyeggel ellátva 1895. évi november hó 16-án délelőtti 10 óráig, azaz a szóbeli árverés megkezdése előtti időig, következő felirattal: „Ajánlat a kincstári nagy vendéglő bérletére“, a főbányahivatali pénztárhoz nyújtandók be. Ezen időn tul beérkezett ajánlatok semmi szín alatt figyelembe vétetni nem fognak. A kellő felirással ellátott zárt írásbeli ajánlatokban az ajánlott összeg számokkal és betűkkel világosan kiírandó és határozottan kijelentendő, hogy ajánlattevő az árverési és szerződési feltételeket ismeri és magát azoknak aláveti.

Az árverési és szerződési feltételek a marosújvári főbányahivatalnál a rendes hivatalos órákban, a versenytárgyalást megelőzőleg bármikor megtekinthetők. A tárgyalás el vagy el nem fogadása, valamint a versenyzők közti szabad választás joga a felsőbb jóváhagyásnak tartatik fenn.

Megjegyzendő, hogy a kérdéses vendéglő és tartozéka csupán ezen minőségében használható és oly vendéglősnek adatik bérbe, ki abban az üzletet személyesen kezeli.

M. kir. főbányahivatal.

Maros-Ujvártt, 1895. október 28-án.

Főnyeremény esetleg

500.000
márka.

Szerencse-jelentés!

A nyereményekért
az állam
kezeskedik.

Meghívás a Hamburg állam által biztosított nagy pénzsorsolás **nyereményesélyeire** való részvételre, melyben

10 millió 98,720 márkát

mulhatlanul nyerni kell.

Ez előnyös pénz-sorsolás nyereményei, melyben tervszerűen csak **112,000** sorsjegy foglaltatik, a következők:

A legnagyobb nyeremény esetleg 500,000 márka.

Főnyeremény	300,000 márka	56 nyeremény á	5000 márka
1 nyeremény á	200,000	106	3000
1	100,000	226	2000
2	75,000	822	1000
1	70,000	1325	400
1	65,000	20	300
1	60,000	132	200 és 140
1	55,000	38050	155
2	50,000	7990	134,100,98
1	40,000	7448	69, 42 és 20
3	20,000		
21	10,000		

összesen: **56,200** nyeremény,

mely rövid néhány hónap alatt, 7 osztályban **biztosan** eldől.

Az első osztályú főnyeremény **50,000** márka, mely a második osztályban **55,000** márka, a harmadikban **60,000**, a negyedikben **65,000**, az ötödikben **70,000**, a hatodikban **75,000**, a hetedikben **200,000** márkára növekszik és így a **300,000** márkás főnyeremenyyel **500,000** márka lehet.

Ezen első nyeremény-sorsolásra, mely hivatalosan van megállapítva:

egy egész eredeti sorsjegy ára csak 3 frt 50 kr,
egy fél " " " " **1 " 75 "**
egy negyed " " " " **— " 90 "**

A megtörtént huzás után minden résztvevőnek felszólítás nélkül nyomban megküldöm a hivatalos sorsolási jegyzéket.

Sorsolási tervet az államczimmerrel ellátva, melyből a betétek és a nyereményfelosztások mind a hét osztályra megtudhatók, előre küldök díjtalanul.

A nyereménypénzek kifizetése és szétküldése közvetlenül tőlem történik az érdekeltekhez, pontosan és szigorú titoktartás mellett.

Megrendelések postautalvánnyal vagy levélben kéretnek.

Megbízásokkal a külsőben álló pénz-sorshuzásra tehát azonnal, de legkésőbb folyó évi november hó 21-ig ki-ki bizalommal forduljon:

HECKSCHER JÓZSEF, Bank- és pénzváltó üzletéhez, **Hamburgban.**

Karácsonyi és ujévi ajándékoknak!

Ajánlom a t. közönségnek a **frissen érkezett**

BÜKSZÁDI,

Baross, borszéki, budai, gieshübli, Margit, Selters, carlsbadi, mühlbrunni, Sprudel és Salvator gyógyvizeket.

Egyuttal felhivom nagybecsü figyelmüket a raktáromban levő, **legjobb**nak elismert **beocsini**

PORTLAND és ROMAN CEMENTRE,

melyek nálam **gyári árban** kaphatók.

Teljes tisztelettel

Bisztricsány Lajos.

Hirdetmény.

A magyar osztálysorsjáték második osztályának húzása december 6-án kezdődik és december 14-éig tart.

Az első osztályban ki nem húzott **osztály**sorsjegyeknek ezen húzáshoz szükséges megújítása, minden további jogok elvesztésének terhe mellett, november 26-ig eszközrendő és pedig kizárólag a sorsjegyeken jelzett elárusítónál.

Teljes sorsjegyek, melyek az első osztályban nem nyertek, a második húzásban résztvesznek a nélkül, hogy **ezen** megújításának szüksége fenforogna.

Vétel-sorsjegyek — amíg a készlet tart — és pedig: egy egész sorsjegy 80 koronáért, egy tized sorsjegy 8 koronáért és egy huszad sorsjegy 4 koronáért az ismert elárusítóknál kaphatók, akik egyszersmind mindennemű felvilágosítással szolgálnak. Megrendelésekkel kérjük ezekhez (nem hozzánk) fordulni.

Budapest, 1895. november 1-én.

Magyar Osztálysorsjáték Igazgatósága.

Egy millió

1.000.000 korona nyerhető a legszerencsésebb esetben

az

államilag jóváhagyott

magyar

osztálysorsjátékon,

melynek

nagy nyereményhúzása

1895. december 6—14-ig ejtetik meg.

Vétel-sorsjegyek:

1 egész 40 frt | 1 tized 4 frt
1 fél. 20 „ | 1 huszad 2 „

(Portó fejében 5 kr, ajánlott levélért 15 kr és nyereményjegyzékért 10 kr fizetendő.)

Ajánlja és szétküldi postautalvány ellenében vagy utánvétellel is.

Nyeremények:

1 jutalom	á	600000	korona	=	600000	korona
1 nyeremény	á	400000	„	=	400000	„
1 „	á	200000	„	=	200000	„
1 „	á	100000	„	=	100000	„
1 „	á	50000	„	=	50000	„
2 „	á	20000	„	=	40000	„
2 „	á	15000	„	=	30000	„
4 „	á	10000	„	=	40000	„
10 „	á	8000	„	=	80000	„
27 „	á	6000	„	=	162000	„
100 „	á	2000	„	=	200000	„
200 „	á	1000	„	=	200000	„
1150 „	á	200	„	=	230000	„
20000 „	á	100	„	=	2000000	„
21499 nyeremény				=	4332000	korona

Heintze Károly,

fő-elárusító Budapest, Szervita-tér 3. szám.

Sürgönczim: Lottoheintze Budapest.

Hogy a tisztelt közönség különböző számú több sorsjegy birtokában nagyobb nyereménykilátásokhoz jusson, — öt vagy ennél **több** sorsjegy bevásárlásánál a **sorsjegyeket egymástól teljesen eltérő számokat** állítok össze tetszés szerinti egész, fél, tized és huszad sorsjegyekből a fenti árakon.